

The manner of social interaction in patients with (post-traumatic stress disorder (PTSD)

Abstract

Article Info

Introduction: Post traumatic stress disorder (PTSD) is one of the psychiatric disorders so that high rates of referral of patients to psychiatric centers and high statistics of this disorder (about 8%) in the community indicate the importance of this disease. The unawareness of the community about the symptoms, complications, and manners of behaviors with these patients cause many problems for these individuals in the community and the family. The purpose of this study was to determine the manner of social interaction in PTSD patients with the surrounding environment. This study was a descriptive cross-sectional study for PTSD patients of Tabriz.

Methods: The statistical population of this study included 30 men with posttraumatic stress disorder and 30 healthy peoples (without PTSD) in Tabriz. Data were gathered using a social equilibrium questionnaire and analyzed using SPSS software.

Results: The results showed that there is a significant difference between the social interaction of PTSD people and healthy people; and the average rate of social interaction in patients is very low compared to healthy people.

Conclusion: Based on the findings of this research, it can be concluded that PTSD can have a significant influence on the manner of social interaction of individuals and can severely reduce its rate.

Key words: Social interaction, Post traumatic stress disorder, Devotees

Authors:

Habib Sadr¹

Mahsa Hoseini^{*3}

Affiliations

1. MD, Psychiatrist, Department of Health, Relief and Treatment of the Army of the Islamic Republic of Iran (ABHAD). Email: sadr.nhr@hotmail.com

2. *M.A. Master of Clinical Psychology (corresponding author)
Email: mahsahosseini6969@gmail.com

نحوه تعامل اجتماعی بیماران اختلال پس از سانحه (PTSD)

چکیده

اطلاعات مقاله

دکتر حبیب صدر^۱
مهسا حسینی*^۲

مقدمه: اختلال استرس پس از سانحه (PTSD) یکی از اختلالات روانی است که حجم زیاد مراجعه بیماران مبتلا به مراکز روانپزشکی و آمار بالای این اختلال (حدود ۸ درصد) در جامعه، نشان دهنده اهمیت این بیماری است. ناآگاهی جامعه در مورد علائم، عوارض، طرز رفتار با این بیماران موجب مشکلات فراوانی در اجتماع و خانواده برای این افراد می‌شود. هدف از این تحقیق بررسی نحوه تعامل اجتماعی افراد مبتلا به اختلال PTSD با محیط اطراف بود. این تحقیق یک مطالعه توصیفی - مقطعی برای بیماران PTSD در شهر تبریز بود.

روش کار: جامعه آماری این پژوهش در برگیرندهی مردان مبتلا به اختلال استرس پس از سانحه‌ی و افراد سالم (فاقد بیماری PTSD) هرکدام به تعداد ۳۰ نفر در شهر تبریز بود، داده‌های حاصل با استفاده پرسشنامه تعادل اجتماعی جمع‌آوری شدند و با استفاده از نرم افزار spss تحلیل گردید.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که تفاوت معنی‌داری بین تعامل اجتماعی افراد مبتلا به PTSD و افراد سالم وجود دارد و میزان میانگین تعامل اجتماعی در افراد بیمار نسبت به افراد سالم بسیار پایین است. باتوجه به یافته‌های این تحقیق می‌توان نتیجه گرفت که بیماری PTSD میتواند بر نحوه تعامل اجتماعی افراد تاثیر بسزایی داشته باشد و میزان آن به شدت کاهش دهد.

کلید واژگان: تعامل اجتماعی، اختلال استرس پس از سانحه، جانبازان

وابستگی سازمانی نویسندگان

۱. متخصص بیماری‌های اعصاب و روان، اداره بهداشت، امداد و درمان نیروی زمینی

ارتش جمهوری اسلامی ایران

۲. *ارشد روانشناسی بالینی (نویسنده مسئول). آدرس: خیابان نیروی هوایی، خیابان

علی سیاهپوش، دربند میرفتاح، ساختمان شقایق، پلاک ۱۰۰، طبقه دوم، واحد ۳. تلفن

۰۹۰۳۶۹۱۳۱۵۸ تلفن همراه: ۰۴۱-۳۲۸۴۲۵۰۴

آدرس الکترونیک: mahsahosseini6969@gmail.com

مقدمه:

پس از رویداد آسیب‌زا منحصر به PTSD نیست (۷). یکی دیگر از مشکلات اصلی افراد مبتلا به PTSD که ناشی از نارسایی بازاریاری است، ناتوانی در جلوگیری از فوران خشم است و کاهش تعامل اجتماعی و ناسازگاری با محیط اطراف است. به گونه‌ای که طبق نتایج مطالعات مختلف، این افراد نسبت به افراد عادی و افراد افسرده، سطح بالاتری از پرخاشگری را نشان می‌دهند که ممکن است ناشی از افزایش برانگیختگی و پرخاشگری ناشی از بدکنشی کورتکس پیش‌پیشانی باشد (۸). به احتمال زیاد بیش از دیگران از مشکلات PTSD سربازان قدیمی جنگ که مبتلا به خشم و رفتارهای پرخاشگرانه رنج می‌برند که در نتیجه این مشکلات منجر به روابط معیوب، انزوای اجتماعی و احساس بی‌فایده بودن در آنها می‌شود (۹).

همانگونه که در راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی ناتوانی در ابراز و کنترل خشم است از علائم اختلال PTSD است. بنابراین برنامه‌ی آموزشی کنترل خشم که یک مداخله‌ی روانی سازمان‌یافته برای وسعت بخشیدن به مهارت‌های مدیریت خشم و کاهش آسیب‌پذیری افراد سالم یا گروه خاصی از افراد تحت مراقبت است، می‌تواند تاثیر به‌سزایی در کنترل خشم و ارتقاء روابط اجتماعی افراد مبتلا به اختلال PTSD داشته باشد (۱۰). تعامل اجتماعی^۵ به معنای ایجاد رابطه بین دو نفر یا بیشتر است که منجر به واکنشی میان آنها شود و این نوع واکنش برای هر دو طرف شناخته شده است. بنابراین روابط بدون معنا در زمره این تعریف قرار نمی‌گیرند. البته تعاریف دیگری نیز برای تعاملات اجتماعی وجود دارد به عنوان نمونه، تعامل اجتماعی و برقراری ارتباط، می‌تواند یک موضوع فیزیکی، یک نگاه، یک مکالمه و ارتباط بین افراد باشد که خود مستلزم تعریف رویدادها و فعالیت‌های متناسب و در نتیجه نقش‌پذیری مردم در فضا و عضویت آنها در گروه‌ها و شبکه‌های اجتماعی است (۱۱). افراد مختلف به سطوح مختلفی از تعامل اجتماعی تمایل دارند. تعریف سطح مطلوب تعامل، به طور ذهنی از گفته‌های مردم و به طور عینی از موضع‌گیری‌های جاری نسبت به زندگی خوب به دست می‌آید. هر دو از تعریفی دارای ارزش بالا برخوردارند و دارای جهت‌گیری اجتماعی و سیاسی هستند (۱۲).

روش کار

در یک مطالعه توصیفی-مقطعی برای نمونه‌گیری از بیماران PTSD شهر تبریز انتخاب شدند. جامعه‌ی آماری این پژوهش در برگرفته‌ی مردان مبتلا به اختلال استرس پس از سانحه و سالم افراد سالم در شهر تبریز بود. از این جامعه، ۳۰ نفر به

ضربه‌ی روانی، به عنوان حادثه یا رویدادی فوق‌ظرفیت روانی فرد، حیطة‌ای است که از دیرباز در گستره‌ی روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و زیست‌شناسی مورد علاقه بوه است. تحقیقات متعدد و گسترده‌ای در ابعاد تروما انجام گرفته که بخش وسیعی از آن به تغییرات بیولوژیکی و تعامل آن با ویژگی‌های روان‌شناختی اختصاص دارد. اختلال PTSD^۱ نخستین بار در سال ۱۹۸۰ طبقه‌بندی‌های تشخیصی اختلالات روانی انجمن روانپزشکی آمریکا عنوان شد (۱). اختلال پس از سانحه PTSD به عنوان مجموعه علائمی توصیف می‌شود که پس از رویداد آسیب‌زا بوجود می‌آید. واکنش شخص به این تجربه با ترس و ناتوانی در مرور تجربه‌ی فشارزا همراه است. فشار آسیب‌زای که موجب PTSD می‌شود. به قدری درهم‌شکننده است که تقریباً هر فردی را تحت تاثیر قرار می‌دهد، چنین فشاری می‌تواند برخاسته از تجارب جنگ، شکنجه، بلایای طبیعی، حمله، تجاوز و سوانح جدی باشد (۲). پژوهشی که در پی حمله تروریستی و بمب‌گذاری در سفارت آمریکا در کشور نایروبی^۲ روی ۲۸۸۳ نفر که در معرض انفجار قرار داشتند، ۱ تا ۳ ماه پس از بمب‌گذاری انجام گرفت نشان داد که علائم PTSD در ۳۵ درصد قربانیان مشاهده می‌شود (۳). در مورد ارتباط با پیامدهای اختلال PTSD بررسی‌ها نشان داده است که خشم مهار نشده‌ی مبتلایان در این اختلال، سازگاری افراد را با خطرات جدی روبرو کرده و می‌تواند افراد را از پیشرفت و کارکرد بهینه باز دارد (۴). خشم^۳ به عنوان درک پاسخی هیجانی به تهدید جسمانی یا روانی که احساس آسیب‌پذیری، ناتوانی و اضطراب^۴ را تحریک می‌کند، تعریف می‌شود (۵). دیویدسون و فوآ (۶) بر این باورند که PTSD دربردارنده‌ی سه شاخه است: شاخه‌ی اول، نشانه‌های مداخله‌ای و تکراری است که در معیار دوم اختلال جای دارند؛ دومین شاخه، نشانه‌های معیار سوم PTSD ممکن است در دو دسته تقسیم می‌شوند: الف) دسته‌ای که مربوط به اجتناب هستند و افزون بر PTSD کرختی هیجانی نیز دیده شوند و ب) دسته‌ای که اختلال‌های ترس‌بیمارگونه با افسردگی مشترک هستند و شاخه‌ی سوم، نشانه‌های معیار چهارم PTSD که مربوط به بیش‌برانگیختگی است و مواردی از آنها ممکن است در ترس‌بیمارگونه‌ی ساده و همچنین در اختلال وسواس نیز وجود دارد. با وجود ارتباطی که میان رویارویی با رویداد آسیب‌زا و PTSD پژوهشگران بر این باورند که آسیب‌شناسی روانی

1. Post traumatic stress disorder
2. Nairobi
3. Anger
4. Anxiety

5. Social interaction

و همچنین دارای ۴-۱ فرزند بودند. تحصیلات کنونی جانبازان بیشتر در زیر دیپلم قرار داشت و از نظر وضعیت اشتغال نیز بیشتر آنان بیکار بودند. در جدول ۱ مولفه های توصیفی نمرات و نتیجه ی مقایسه ی گروه بیمار و سالم ارایه شده است. همانگونه که در جدول شماره ۱ مشاهده می شود، بین دو گروه نرمال و PTSD از نظر نحوه تعادل اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد گروه PTSD از لحاظ میزان نحوه تعامل اجتماعی به طور معناداری میانگین کمتری را نسبت به گروه سالم دارد و همچنین این نتایج نشان می دهد که میزان تعامل اجتماعی در افراد مبتلا به PTSD نسبت به افراد عادی بسیار پایین است ($P=0.001$ $t=29/44$ $df=29$) (شکل شماره ۱).

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش با هدف نحوه تعامل اجتماعی بیماران اختلال پس از سانحه (PTSD) انجام گرفت. نتایج تحقیق نشان داد. دو گروه نرمال و PTSD از نظر نحوه تعامل اجتماعی تفاوت معناداری وجود دارد به طوری که میزان تعامل اجتماعی در افراد مبتلا به PTSD نسبت به افراد عادی بسیار پایین است. در این خصوص نتایج یافته های پژوهش با یافته های (۱۵)، (۱۶)، (۱۷) و (۱۸) همسو است.

ضربه ی روانی، به عنوان حادثه یا رویدادی فوق ظرفیت روانی فرد، حیطه ای است که از دیرباز در گستره ی روانشناسی، جامعه شناسی و زیست شناسی مورد علاقه بوده است. درارتباط با پیامدهای بررسی ها نشان داده است که تعادل اجتماعی پایین و خشم مبتلایان به PTSD سازگاری افراد، را با خطرات جدی روبرو کرده و می تواند افراد را از پیشرفت و کارکرد بهینه باز دارد (۴).

مسئله اختلال استرس پس ازضربه (PTSD) به عنوان مهمترین اختلال ناشی از جنگ، در زمان بروز جنگ ها و درگیری های ویرانگر حادثه ای است فاجعه مانند همراه با عواقب غیرقابل پیش بینی و مخرب طولانی مدت برای فرد آسیب دیده، خانواده و اجتماع فرد مبتلا که در آن زندگی می کند. همچنین در برخی مطالعات انجام شده بر علایم مبتلایان

صورت نمونه گیری در دسترس و به طور تصادفی از افراد دارای PTSD، ناشی از جنگ بر اساس نظر روانپزشک و تایید آن با مصاحبه بالینی ساختاریافته SCID، و ۳۰ نفر از افراد سالم (فاقد بیماری PTSD) انتخاب شدند. معیارهای ورود به مطالعه حداکثر سن ۵۵ سال، داشتن حداقل تحصیلات ابتدایی، داشتن توانایی جسمانی و شناختی جهت شرکت در جلسات مداخله، رضایت آگاهانه از روش درمانی و فرآیند پژوهش، نداشتن و عدم بیماری جدی و محدود کننده ی دیگر مانند سرطان و بیماری های کلیوی بودند. همچنین از پرسشنامه تعامل اجتماعی جهت سنجس استفاده شد.

پرسشنامه تعامل اجتماعی

پرسشنامه تعامل اجتماعی (۱۳) یک پرسش خودگزارش دهی است که به منظور ارزیابی دو عامل افکار مثبت و منفی نسبت به تعامل های اجتماعی به کار می رود. این پرسشنامه شامل ۳۰ سوال است که برپایه ۵ مقیاس ۵ درجه ای ارزیابی می شود. کبایاشی (۱۴) اعتبار این پرسشنامه را برابر با ۸۵/۰ گزارش کرده اند. مقیاس پنج درجه ای این پرسشنامه به شرح زیر است که در پاسخ به سوالات پرسشنامه استفاده می شود.

۱= اصلا به ذهن من نرسیده است.

۲= این فکر خیلی کم به ذهن من رسیده است.

۳= این فکر گاهی به ذهن من رسیده است.

۴= این فکر خیلی زیاد به ذهن من رسیده است.

۵= این فکر همیشه به ذهن من رسیده است.

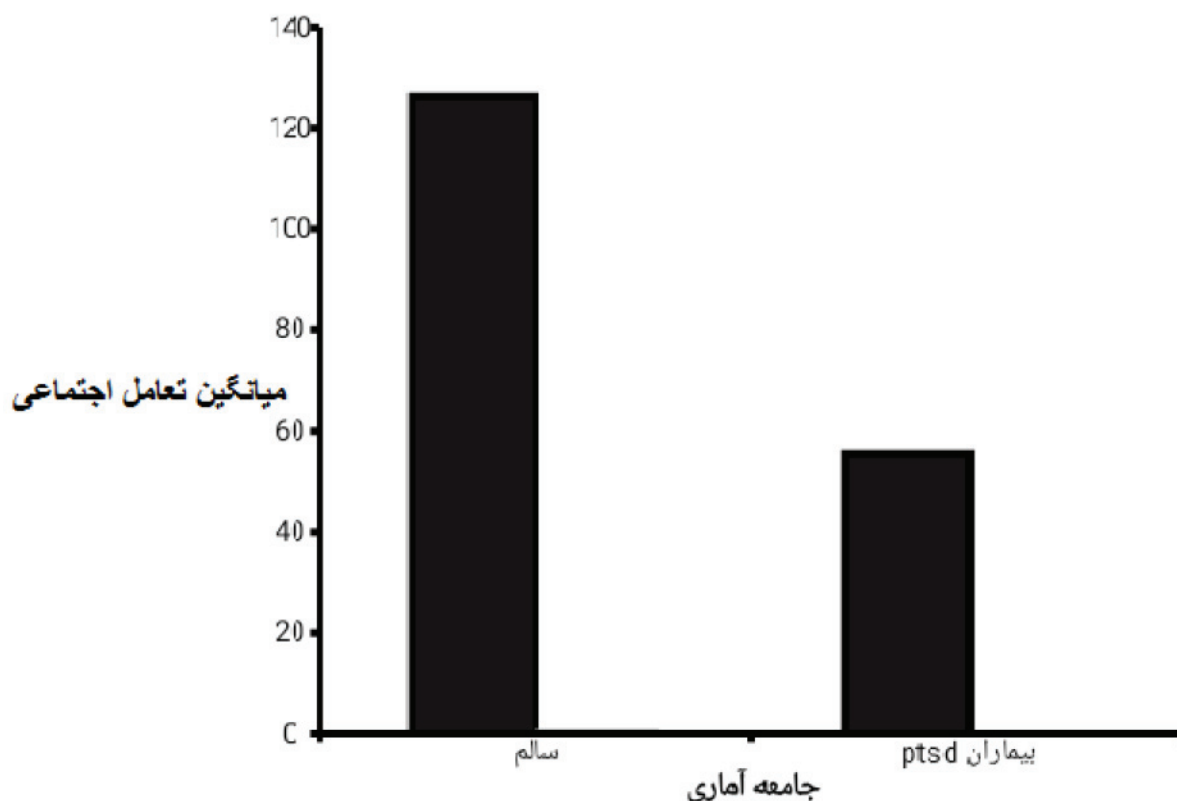
برای تجزیه و تحلیل و پردازش اطلاعات از نرم افزار Spss نسخه ۱۸ استفاده شد. داده ها برای متغیرهای پیوسته به شکل میانگین و انحراف معیار و برای متغیرهای مقوله ای به صورت فراوانی و درصد گزارش شد.

نتایج

مصاحبه شوندگان به تعداد ۳۰ نفر در دامنه ای از سطوح مختلف جانبازی بودند. تمام افراد مرد و میانگین سنی آنها ۵۲ سال برآورد گردید. جوانترین پاسخگو ۴۷ و مسن ترین آنها ۵۵ سال داشت. تمام پاسخ گویان در هنگام مصاحبه دارای همسر

جدول شماره ۱: مولفه های توصیفی نمرات و مقایسه ی میانگین نمرات

Sig	T	df	SD	M	جامعه آماری	متغیر پژوهش
۰/۰۰۰	۸۰/۴۷	۲۹	۸/۶	۱۲۶/۲۳	سالم	تعادل اجتماعی
۰/۰۰۰	۴۴/۲۹	۲۹	۶/۸۷	۵۵/۵۶	Ptsd	

شکل شماره ۱: نمودار مقایسه میانگین تعادل اجتماعی در افراد مبتلا به PTSD و سالم

به خوشبختی دیگران، ۲۶،۶۶ درصد به دست شده است (۲۰). یکی از شایع ترین مشکلات کهنه سربازان و نظامیان جنگ ویتنام کنار آمدن با مشکلات، تنهایی و انزوای اجتماعی است. از طرفی دیگر، برخی از پژوهش ها نشان می دهند که در بررسی هیجانات عاطفی و سلامت روانی سربازان استرالیایی از جنگ برگشته ویتنام که دچار اختلال پس از ضربه بودند سبک زندگی آنها از لحاظ فضای اجتماعی و عملکرد های اجتماعی متفاوت از گروه های دیگر بود (۲۱). در تبیین نظری این یافته ها می توان گفت افرادی که تحت تأثیر بیماری PTSD قرار گرفته اند و روی آنها پیامد ها و عوارضی داشته است، این عوارض باعث شده که آنها از اجتماع و ارتباطات و تعاملات اجتماعی دور باشند و آنان را به انزوا کشانده است، لذا می توان گفت که بیماری PTSD بر روابط اجتماعی آسیب دیدگان تأثیر منفی گذاشته است و میزان تعاملات اجتماعی را کاهش داده است. بررسی مشکلات روانی شرکت کنندگان نشان داد که متغیر عصبانیت، عمده ترین شکایت روانی در میان مصاحبه شوندگان مرد و زن می باشد و همگی با آن درگیرند. در حالی که در بین بیماران PTSD تصور بدنی نامطلوب دارای شیوع ۷۳ درصد، اضطراب و تنش ۹۰ درصد و ناامیدی

به اختلال استرس پس از ضربه، علاوه بر علایم اصلی، با یک مجموعه از مشکلات مرتبط با این اختلال از قبیل؛ مشکلات محیط شغلی، مشکلات ارتباط بین فردی، اضطراب اجتماعی، مشکلات خانوادگی، کاهش تعامل اجتماعی و زناشویی همراه است (۱۴).

نشانه های PTSD ضعف عملکرد اجتماعی و اختلالات شخصیتی در بازماندگان حمله شیمیایی حلبچه در کردستان عراق، ۱۸ سال بعد از حمله شیوع بالایی داشت. میزان بالای بیماری های قلبی، فشارخون بالا، افسردگی و ضربه روحی ناشی از جنگ در افراد مبتلا به PTSD زیاد است هر کدام از این معلولیت ها، می تواند به عنوان منبع استرس عمل کرده و منجر به بروز اختلالات روانی در فرد شود، به نظر می رسد که وجود فردی معلول در خانواده، با معلولیت های جدی می تواند بر انسجام خانواده و خصوصاً زندگی فردی و اجتماعی تأثیر سوء گذاشته و منجر به بروز مشکلات روانی و اجتماعی گردد (۱۹).

افراد مبتلا به PTSD از پرخاشگری در روابط اجتماعی، اختلالات شخصیتی و کاهش تعاملات اجتماعی رنج می برند. که بیماری PTSD سبب شیوع کاهش تعاملات اجتماعی ۹۰ درصد، حالت پرخاشگری در روابط اجتماعی ۷۳،۳۳ درصد و حسادت نسبت

منابع

1. Ahmadi, kh., Mohammad, R., Karami, Gh.(2010). Prevalence of PTSD in Sardasht veterans. *Urumia medical science*, 21, 1-9. (Persian)
2. Bar-on, R. (2001). Emotional Intelligence and self- actualization – In J. Caroché, J.P. Fogas, and J. D. Mayer.
3. Behzadfar ,Mostafa& Tahmasebi ,Ar-salan(2013)Identification and evaluation of the components affecting social interactions; Consolidation and development of citizenship relations in urban streets: Case study Sanandaj, Quarterly garden comment. No. 25 ,pages17-28. (Persian)
4. Cohen, J. A. Bukstein, O. Walter, H. Benson, R. S. Chrisman, A. Falchion, T. R. ... & Medicos, J. (2010).Practice parameter for the assessment and treatment of children and adolescents with posttraumatic stress disorder. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 49(4), 414-430.
5. Calhoun, P.S., Beckham, J.C., & Bosworth, H. B. (2002). Caregiver burden and psychological distress in partners of veterans with chronic posttraumatic stress disorder. *Journal of Traumatic Stress*, 15,205-212.
6. Davidson,AC.,& Mellor,J.(2001). The Adjustment of Australian Vietnam Veterans :is there evidence for the Tran generational transmission of the effects of war-related trauma. *The Australian and New Zealand Journal of psychiatry*, 35(3), 345-51.
7. Davidson, D., & Foe, E. (1991). Treatment PTSD in traumatized people. *American Journal of Psychiatry*, 10, 38-41 .
8. Green, L. (1991). Evaluation the effects of disasters. *American Journal of Psychological Assessment*, 41, 538-540.
9. Hull, L., Famine, L., Unwin, C., Everitt, B., Wykes, T., & David, A.S.(2003). Anger, psy-

۷۷ درصد بود. نتایج این مطالعه همسو با مطالعه جانکوچ و همکاران (۲۲) نشان داد که سربازان و نظامیان دارای اختلال پس از ضربه (PTSD)، از فشار روانی، علائم اختلال روانی و تعاملات اجتماعی بسیار کم برخوردارند. از طرفی دیگر، برخی از پژوهش ها نشان می دهند که وضعیت روانی مجروحان جنگی دارای بیماری PTSD بسیار نامناسب است و در آنان درصد بالایی از بی میلی، تحریک پذیری، اضطراب و ترس، همچنین اشکالاتی در پذیرش واقعیت، پرخاشگری و عدم تعادل اجتماعی مشاهده گردید (۲۳). تحقیقی مشابه نشان داد که احساس ناتوانی در صحبت کردن مقابل جمع، وابستگی، احساس خجالت درونی، احساس گناه، رابطه اجتماعی ضعیف، تعاملا اجتماعی پایین و حقارت از مشکلات اساسی جانبازان جنگ دارای بیماری PTSD می باشد (۲۴). از طرفی دیگر، برخی از پژوهش ها نشان می دهند که افرادی که دچار اختلال استرس پس از ضربه شده اند، تأثیرات بسیار منفی از لحاظ روانی، عاطفی و هیجانی بر روی خانواده هایشان دارند و تعامل اجتماعی پایینی با اعضای خانواده و محیط اطراف را دارند (۲۵). بیماران PTSD علاوه بر ابتلا صدمات فیزیکی و عوارض نامطلوب عصبی و روانی که تا سالیان دراز تداوم دارند، دچار عدم تعادل عاطفی نیز شده اند و از نظر عاطفی شدیداً وابسته هستند و به دنبال حمایت های بیرونی جهت کسب امنیت و بازیابی آرامش روانی می باشند. PTSD داشته است (۲۶). بنابراین با توجه به ویژگی های افراد مبتلا به اختلال PTSD می توان انتظار داشت که شیوه ی درمانی آموزش مهارت های اجتماعی بتواند در افزایش سازگاری اجتماعی و بهبود علائم تاثیر به سزایی داشته باشد. به نظر می رسد یادگیری این مهارت ها به افراد مبتلا به اختلال PTSD را برای مواجهه ی موثرتر با مشکلاتی که با آنها روبرو می شوند، یاری رسانده و به آنها کمک می کند تا در برخورد با مسایل شخصی و همچنین در محیط اجتماعی خویش رفتارهای سازگاران تری از خود بروز دهند و تعامل بیشتری با جامعه داشته باشند.

با توجه به بررسی ها و یافته های تحقیق حاضر می توان عنوان کرد افرادی که دچار اختلال استرس پس از ضربه شده اند، تأثیرات بسیار منفی از لحاظ روانی، عاطفی و هیجانی بر روی خانواده هایشان دارند و تعامل اجتماعی پایینی با اعضای خانواده و محیط اطراف را دارند. اختلال PTSD می تواند بر نحوه تعامل اجتماعی افراد تاثیر بگذارد. و به میزان قابل توجهی تعامل اجتماعی را کاهش می دهد و همچنین جنبه های دیگر روانی را تحت تاثیر قرار می گیرد.

19. Taylor, J. L., & Novaco, R.W. (2005). Anger treatment for people with developmental Disabilities: a theory, evidence and manual based approach. John Wiley & Sons, Ltd.
20. Taraghijah S(2005). Comparison between effect of cognitive behavioral group counseling and spiritual approach to depression of female students at Tehran University. Faculty of psychology. Kharazmi university.. {Persian}
21. Ahmadi, kh., Mohammad, R., Karami, Gh.(2010). Prevalence of PTSD in Sardasht veterans. Urumia medical science, 21, 1-9. (In Persian).
- chopathology and cognitive inhibition: A study of UK servicemen. *Pers Individual Dif* 35:1211-26.
10. Jankovic, S., Stivicevic, V., Dodig, G & Blocic, M., (1998). psychological characteristics of wounded and disabled war veteran. *Military medicine*, 63, 331-336.
11. Jenga, F.G.N. (2004). PTSD following the terrorist attack, *British Journal of psychiatry* (185), 328-333.
12. Namdari, K. (1989). Psychological problems - social Veterans. Master's thesis, Faculty of E Silovie, S. & Steel, M.L. (2006). The role of negative interpretations of intrusive memories in depression. *Journal of Affective Disorders*. 93, 125-133. engineering, Tarbiat Modares University. (In Persian).
13. Novaco, W., Reymond, Chemtob, M., & claude (2002). Anger and combat-related posttraumatic stress disorder. *Journal of Traumatic Stress*, 25 (2), 1-14.
14. Matsakis, A. (1988). Vietnam wives ken skington, mp: woodbine hous .
15. Mahmoudi, Mohammad Mehdi (2009). An area for social interactions: Case Study of Valiasr St. Tehran.
16. Two *Journal of Social Sciences*. NO. 17. pages 145-167. (In Persian) Westerink, J., & Giavratano, E. (2002). The impact of posttraumatic stress disorder on partners and children of Australian Vietnam veterans. *The Australian and New Zealand Journal of psychiatry*, 199 Vol. 33(6) PP. 847-7.
17. Sadock, B. J., & Sadock, V. A. (2003). *Synopsis of Psychiatry*. Translation of Pooraf-cari, (2007). Shahre Ab, Tehran, Iran. (Persian).
18. Rafeenia, A. (2005). Considering Efficacy of Personal Counseling with Approach of Cognitive-Behavior on Treatment of people of PTSD Effective from War. MA degree thesis Tarbyat moalem University, Iran. (Persian).